

כ"ה תשרי תש"ף
24 באוקטובר 2019

מבחר ממצאים מהמחקר הבין-לאומי טאליס בגני הילדים 2018

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) שמחה לפרסם תוצאות ראשונות מהמחקר טאליס בגני הילדים. טאליס (Teaching and Learning International Survey – TALIS) בגני הילדים הוא סקר-בין לאומי רחב היקף, שנערך לראשונה בשנת 2018, ועוסק בצוותי החינוך בגני הילדים (בגילאי 3-5). חלק נפרד במחקר עסק במסגרות החינוכיות לילדים מגיל לידה ועד גיל 3, אשר בישראל מצויים תחת אחריות משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ויוצג בדוח נפרד מטעמו. הסקר מתקיים מטעם הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (ה-OECD). מחקר זה מבוסס על מחקר טאליס העוסק בעבודת המורה והסביבה הלימודית בבתי הספר.

מחקר טאליס בגני הילדים הוא הסקר הבין-לאומי הראשון שמתמקד בהון האנושי – קרי כוח העבודה – בשלב החינוך הקדם יסודי. הון אנושי זה הוא בעל תפקיד מהותי בהבטחת איכות החינוך והטיפול הניתן לילדים בגיל הרך. המחקר כלל שאלונים מפורטים שהועברו לצוותי החינוך בגני הילדים ב-8 מדינות שהשתתפו במחקר, ואלו הן לפי סדר א"ב: איסלנד, גרמניה, טורקיה, יפן, ישראל, נורבגיה, צ'ילה וקוריאה.¹ באמצעות השאלונים נאסף מידע מקיף ומשמעותי, שיכול לספק תובנות על אודות התהליכים החינוכיים המתרחשים במסגרות החינוך בגיל הרך, במטרה להבטיח טיפול איכותי בילדים.

המחקר מספק תמונת מצב על פרופיל צוותי הגנים לגיל הרך וכולל מידע דמוגרפי על מספר והרכב הילדים בגן ועל צוות הגן (גיל, מגדר, ותק, השכלה), הכשרה מקצועית, תנאי העסקה והיקף משרה. המחקר מאפיין גם את ההקשר של סביבת הגנים ובכלל זה, האקלים החינוכי-טיפולי, פרקטיקות ודרכי עבודה וכן אמונות מקצועיות של צוותי הגנים. כמו כן, המחקר מספק מידע לגבי הפיתוח המקצועי במהלך הקריירה – הזדמנויות, נושאים, צרכים, חסמים ותמיכה, ואף על תחושת שביעות הרצון מן העבודה אל מול גורמי הלחץ, חסמים לניהול גן וסביבת גן איכותית וחשיבות מיוחסת להשקעה בערוצים שונים. המחקר שם דגש גם על הקשרים האפשריים בין גורמים אלו, ובינם לבין היבטים שעשויים לקדם את הלמידה, ההתפתחות והרווחה החברתית-רגשית של הילדים.

בישראל, השתתפו במחקר 1,995 חברות צוות גן מ-417 גנים המהווים מדגם ארצי מייצג של גני ילדים בגילאי 3-5, במגזרים דוברי העברית ודוברי הערבית בפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי. מבין המשתתפות במחקר 1,577 חברות צוות גן הן בגנים דוברי עברית ו-481 חברות צוות גן הן בגנים דוברי ערבית.

ארגון ה-OECD יפרסם את ממצאי המחקר בשני כרכים. הכרך הראשון, שכותרתו "מתן חינוך וטיפול איכותיים לגיל הרך" מפורסם ב-25.10.19. פרטים על הכרך השני יפורסמו במהלך שנת 2021. במקביל הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) תפרסם את ממצאי המחקר בישראל, אגב השוואה לממצאים המקבילים ב-8 המדינות שהשתתפו במחקר, ותוך פילוח למגזרי השפה – קרי גנים דוברי עברית וגנים דוברי הערבית, ובהפרדה לגנות לעומת חברות הצוות המסייע. להלן מוצגים ממצאים נבחרים מן המחקר בישראל, כאשר מידע מפורט מוצג [בדוח הישראלי](#) באתר הראמ"ה.

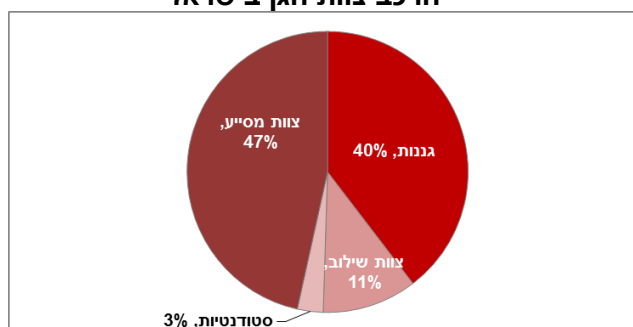
¹ גם דנמרק השתתפה במחקר, אך שיעורי ההשבה בה היו נמוכים מתחת לסף שקבעו מארגני המחקר ב-OECD, ובשל חשש מהטיות באומדנים המדווחים הוחלט לפרסם רק חלק מן הנתונים של דנמרק, בנפרד משאר המדינות, ולא להכליל נתונים אלה בממוצע המדינות.

ממצאים נבחרים ממחקר טאליס בגני הילדים 2018 בישראל

הרכב צוות הגן בישראל

- אנשי צוות הגן מתחלקים לארבע קבוצות עיקריות: (א) **גננות**: גננות-מנהלות גנים וגננות משלימות; (ב) **צוות מסייע**: סייעות ומסייעות משלימות (הרוב המכריע של הצוות המסייע: 96%), מתנדבות ובנות שירות לאומי-אזרחי; (ג) **צוות שילוב**: גננות שילוב וסייעות שילוב; ו-(ד) **סטודנטיות** בהכשרה מעשית.
- על פי נתוני המחקר: **גננות (40%) וחברות צוות מסייע (47%)** מהוות את עיקר כוח ההוראה בגנים בישראל.

הרכב צוות הגן בישראל

מאפייני רקע דמוגרפיים של צוות הגן: גיל, ותק

- בישראל שיעור גבוה של חברות צוות גן שגילן 50 שנים ומעלה (29% לעומת 19% בממוצע המדינות) ושיעור נמוך של חברות צוות גן שגילן מתחת ל-30 (15% לעומת 28% בממוצע המדינות).** הדבר בולט בעיקר בקרב **סייעות במגזר דוברי העברית**: גילן של 42% מהן מעל 50 לעומת 12% מהן שגילן מתחת ל-30.
- הותק** הממוצע של חברות צוות הגן בישראל דומה לזה בממוצע המדינות (כ-10 שנים).

השכלה פורמלית

- הרוב המכריע של הגננות בישראל (95%) בעלות השכלה אקדמית**, קרי תואר ראשון ומעלה, ללא הבדל בין מגזרי השפה.
- למרבית חברות הצוות המסייע יש השכלה תיכונית לכל היותר (69%)**, לכרבע מהן יש השכלה תיכונית לא אקדמית (24%) ורק למיעוטן (7%) תואר ראשון ומעלה. שיעור **חברות הצוות המסייע בעלות השכלה תיכונית לכל היותר במגזר דוברי העברית (74%) גבוה בהרבה מזה שבמגזר דוברי הערבית (49%)**.
- כנגזר מכך, רמת ההשכלה של כלל צוות הגן בישראל נמוכה יחסית לממוצע המדינות.** בישראל שיעור **כפול** של חברות צוות גן להן **השכלה תיכונית לכל היותר (39%)**, בהשוואה ל-21% בממוצע המדינות), כאמור בשל שיעור גבוה בקרב חברות הצוות המסייע, **במיוחד במגזר דוברי העברית**. לעומת זאת, שיעורן של חברות הצוות בעלות **תואר ראשון ומעלה בישראל (46%) דומה לשיעורן בממוצע המדינות (52%)**.

השכלה פורמלית של גננות וצוות מסייע, בישראל ולפי מגזר שפה

דוברי ערבית	דוברי עברית	כלל ישראל		
0%	2%	1%	השכלה תיכונית לכל היותר	גננות
3%	4%	4%	השכלה על-תיכונית לא אקדמית	
97%	94%	95%	תואר ראשון ומעלה (כולל B.Ed.)	
49%	74%	69%	השכלה תיכונית לכל היותר	חברות הצוות המסייע
48%	17%	24%	השכלה על-תיכונית לא אקדמית	
3%	9%	7%	תואר ראשון ומעלה (כולל B.Ed.)	

הכשרה לעבודה עם ילדים

- כשלושה רבעים מחברות צוות הגן בישראל (77%) הוכשרו לעבודה עם ילדים, בדומה לשיעורן בממוצע המדינות (79%).
- חברות צוותי הגן בישראל שהוכשרו לעבודה עם ילדים דיווחו כי הנושאים הנפוצים בהכשרתן הם: **תכנים הקשורים להתפתחות הילד, עידוד משחק ועידוד יצירתיות ופתרון בעיות** (מעל 90%), ואילו על תכנית הכוללת **הכשרה מעשית** דיווחו 74% – כל זאת בדומה לממוצע המדינות. שיעורי הדיווח על הכללת שאר הנושאים בהכשרות צוותי הגן לרוב **נמוכים יותר בישראל**, ובעיקר בולט הדבר בנושאים: עבודה עם ילדים ומשפחות (61% לעומת 81%), ועבודה עם ילדים מרקע שונה (49% לעומת 65%).

גודל קבוצת הילדים בגן

- ביום עבודה מסוים, **מספר הילדים בגן בישראל** (כ-29 ילדים) **גבוה** בהשוואה לממוצע המדינות (כ-20 ילדים), **ומספר חברות הצוות** (כ-5 חברות צוות) **נמוך** בהשוואה לממוצע המדינות (כ-7 חברות צוות).

מספר הילדים וגודל צוות הגן ביום עבודה מסוים*

דוברי ערבית	דוברי עברית	ממוצע המדינות	כלל ישראל	
5.7	5.1	6.9	5.3	סה"כ חברות צוות גן
1.8	1.8	3.2	1.8	גננות
2.8	2.3	1.6	2.4	חברות הצוות המסייע
1.1	1.0	2.1	1.1	חברות צוות נוספות/אחרות
29.5	29.3	19.6	29.4	מס' ילדים

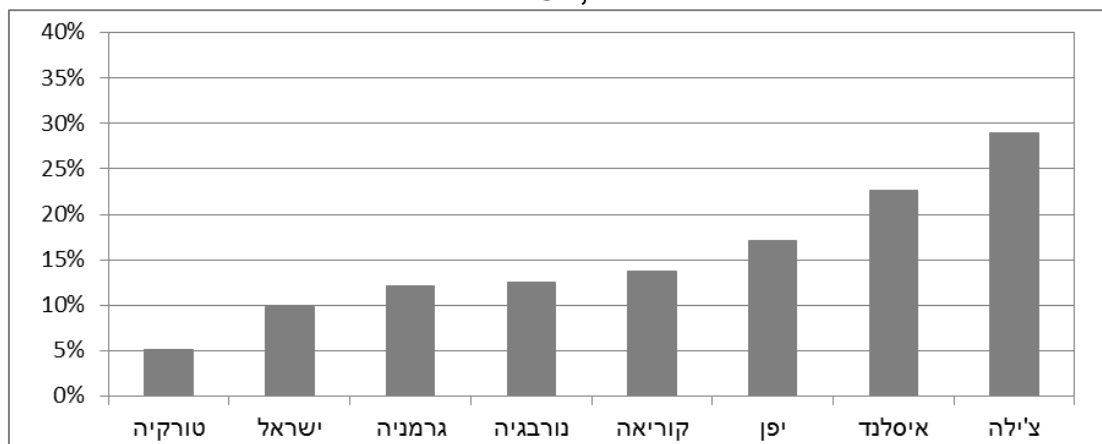
*- הנתון על מספר חברות הצוות מתייחס לאלו שנכחו בגן במהלך יום עבודה מסוים, גם אם הללו נכחו בחלק מן היום, כמו צוות הצהרון, או שפעלו רק עם ילד מסוים, כגון סייעת שילוב או גננת שילוב. הסתייגות זו נכונה עבור ישראל, וכלל הנראה גם עבור שאר המדינות (למשל בקוריאה ובאיסלנד ביום המסוים היו בממוצע בגן כ-10 חברות צוות ורק 16 ילדים בגן, כך שבקירוב כל 2 אנשי צוות טיפלו ופעלו מול 3 ילדים, תמונה שאיננה סבירה בתנאי עבודה רגילים).

הרכב קבוצת הילדים בגן

- בישראל, שיעורי חברות צוות הגן העובדות בגנים עם **קבוצות ילדים הטרוגניות**, כלומר קבוצות בהן שיעור הילדים עם מאפיינים שונים הוא 11% ומעלה, נמוכים במעט מהשיעורים המקבילים בממוצע המדינות.
 - במגזר דוברי הערבית גבוה יותר שיעור חברות צוות הגן העובדות בקבוצות הטרוגניות של ילדים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, ואילו במגזר דוברי העברית גבוה שיעורן של העובדות בקבוצות הטרוגניות עם ילדים עם צרכים מיוחדים ואלו ששפת אימם שונה מזו הנהוגה בגן.
- שיעור חברות צוות הגן העובדות בגנים בהם שיעור הילדים עם מאפיינים שונים (רקע חברתי-כלכלי נמוך, צרכים מיוחדים ושפת אם שונה) הוא 11% ומעלה**

דוברי ערבית	דוברי עברית	ממוצע המדינות	כלל ישראל	
26%	11%	17%	14%	ילדים מרקע חברתי-כלכלי נמוך
5%	11%	15%	10%	ילדים עם צרכים מיוחדים
5%	18%	19%	15%	ילדים ששפת האם שלהם שונה מזו הנהוגה בגן

שיעור חברות צוות הגן שדיווחו כי קבוצת הילדים בגן כוללת 11% או יותר ילדים עם צרכים מיוחדים, לפי מדינות

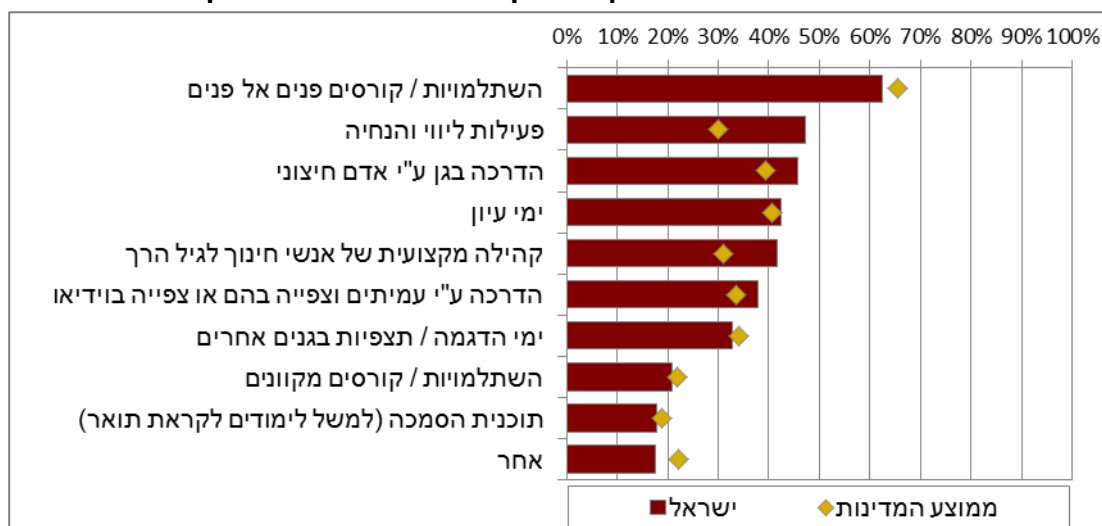

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-1 בנספח.

הפיתוח המקצועי של צוותי הגן

- **מרבית חברות צוות הגן בישראל (79%) השתתפו בפעילויות לפיתוח מקצועי** בשנה שקדמה להעברת הסקר. ועדיין, שיעור זה נמוך בהשוואה לממוצע המדינות (86%).
- **סוגי פעילויות לפיתוח מקצועי:** בישראל, השתתפות בהשתלמויות וקורסים פנים אל פנים היא הנפוצה מבין סוגי הפיתוח המקצועי (62%). בישראל, השתתפות בפעילויות לזוגי והנחיה (47%) ובקהילה מקצועית של אנשי חינוך לגיל הרך (42%) נפוצות יותר מאשר בממוצע המדינות (כ-30%).

סוגי הפעילויות לפיתוח מקצועי בהן השתתפו חברות צוות הגן

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-2 בנספח.

- **צרכים בפיתוח מקצועי:** כמעט שליש (29%) מחברות צוות הגן בישראל הביעו צורך רב בפיתוח מקצועי בנושאים 'עבודה עם ילדים עם צרכים מיוחדים' ו-'עידוד יצירתיות ופתרון בעיות'. בהשוואה לממוצע המדינות, שיעור גבוה יותר בישראל הביעו צורך בפיתוח מקצועי בהיבטים שונים של קידום למידה, תיאוריות למידה וכן עידוד יצירתיות ופתרון בעיות.
- **חסמים להשתתפות בפעילויות לפיתוח מקצועי:** היעדר אנשי צוות שימלאו את מקום חברת הצוות מהווה חסם מוביל להשתתפות בפיתוח מקצועי בישראל (24%) ובממוצע המדינות (26%). היעדר תמריצים להשתתפות (16% ו-15%) והעלות הגבוהה הכרוכה בהשתתפות

בפיתוח המקצועי (13% ו-14%) מהווים גם הם חסמים משמעותיים, בעיקר בגנים דוברי עברית.

- **תמיכה להשתתפות בפעילויות לפיתוח מקצועי:** כשני שלישים מחברות צוות הגן בישראל זכו לקבל סיוע ותמיכה כלשהי עבור השתתפותן בפעילות לפיתוח מקצועי (62%), נמוך משיעורן בממוצע המדינות (76%). **אמצעי התמיכה הנפוץ בישראל הוא הטבות מקצועיות שאינן כספיות** כגון שיפור דרגות הקידום (35%), ואילו בממוצע המדינות נפוצים יותר מאשר בישראל הטבות כגון: **שחרור מעבודה** עם הילדים כדי להשתתף בפעילויות שהתקיימו בשעות העבודה, (14% בישראל לעומת 47% בממוצע המדינות) ו**קבלת החזר הוצאות** (15% לעומת 41%).

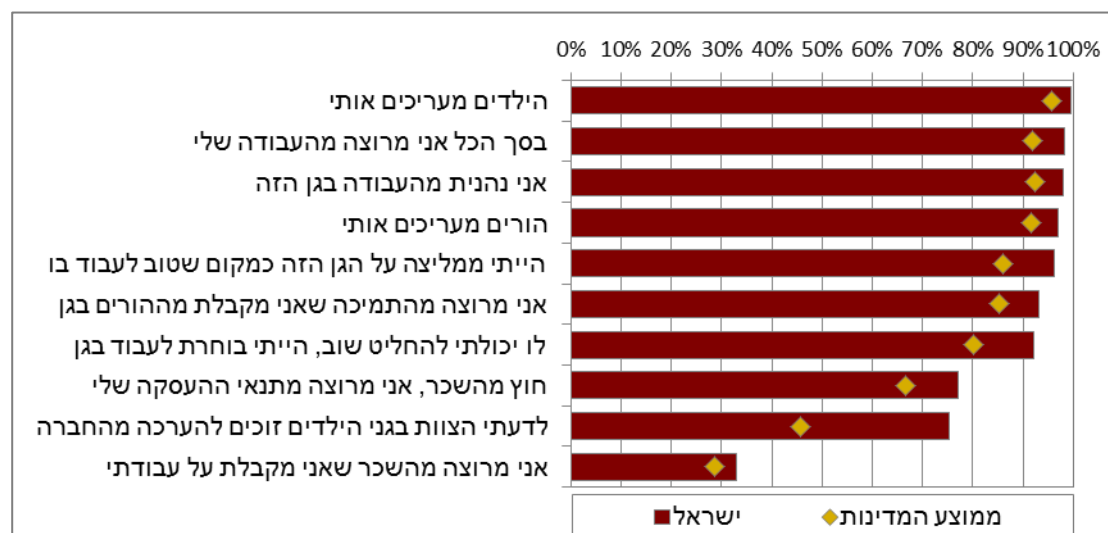
הביטחון התעסוקתי של צוות הגנים

- **סטטוס העסקה:** כ-80% מחברות צוות הגן בישראל מועסקות במשרה עם קביעות. שיעור זה גבוה משיעורן בממוצע המדינות (70%).
- **היקף משרה:** כמעט שלושה רבעים מחברות צוות הגן בישראל מועסקות במשרה מלאה (71%), בדומה לממוצע המדינות (70%). שיעור זה נמוך משיעור הנשים המועסקות במשרה מלאה בכלל שוק העבודה (80%), דבר המשקף בטחון תעסוקתי מופחת בסקטור החינוך לגיל הרך בישראל, וזאת בדומה לצ'ילה, גרמניה, טורקיה ואיסלנד.

איכות סביבת העבודה

- **גורמי לחץ בעבודה:** גורמי הלחץ השכיחים בישראל הם ריבוי הילדים בגן (34% בישראל לעומת 26% בממוצע המדינות), התמודדות עם התנהגות הילדים (24% לעומת 13%) וכן מחסור במשאבים (22% לעומת 25%).
- **שביעות רצון מהעבודה:** בישראל, קיימת שביעות רצון רבה מהעבודה (מעל 95%). שיעור חברות צוות הגן שסוברות כי הן ההורים והילדים מעריכים אותן (כ-98% גבוה משיעור אלו שסוברות כי אנשי צוות הגן זוכים להערכה מהחברה (75%). ברם, רק כשליש מחברות צוות הגן הביעו שביעות רצון משכרן בישראל (33%) ובממוצע המדינות (29%), כאשר שיעורן כפול בגנים דוברי ערבית (54%) לעומת גנים דוברי עברית (27%).

שביעות רצון חברות צוות הגן מעבודתן

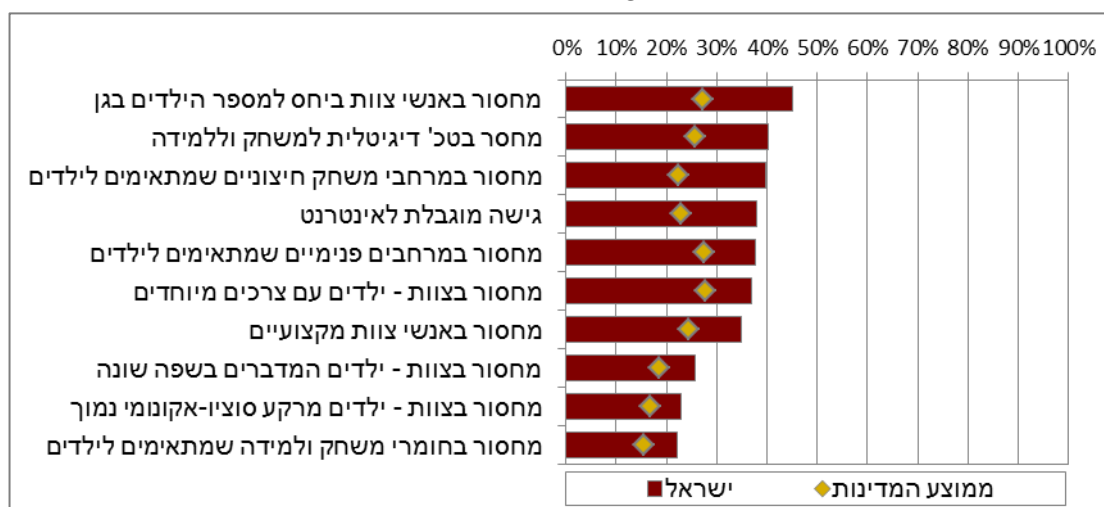

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-3 בנספח.

חסמים וגורמים מגבילים

- **תקציבים ומשאבים בלתי מספיקים מגבילים** במידה רבה או רבה מאוד את **יעילות עבודתן** בגן של כמעט מחצית (46%) מן הגננות בישראל (37% ממנהלות הגנים בממוצע המדינות).
- בנוגע לגורמים שפוגעים ביכולת הגן לספק סביבה איכותית להתפתחות, לרווחה וללמידה של הילדים הרי שבישראל הגורמים המרכזיים הם: **מחסור באנשי צוות ביחס למספר הילדים בגן (45%)**, **מחסור באנשי צוות מקצועיים בכלל ואלו המיומנים לעבודה עם ילדים עם צרכים מיוחדים בפרט (כ-35%)**. עוד בולט בישראל מחסור בתשתיות פיזיות כגון **טכנולוגיות דיגיטליות למשחק וללמידה, גישה לאינטרנט, מרחבים פנימיים וחיצוניים שמתאימים לילדים (כ-40%)**. החסמים הללו משמעותיים יותר בישראל מאשר בממוצע המדינות.

שיעור הגננות-מנהלות הגן שלתפסתן יכולת הגן לספק סביבה איכותית נפגעת במידה רבה או יותר בשל הגורמים הבאים

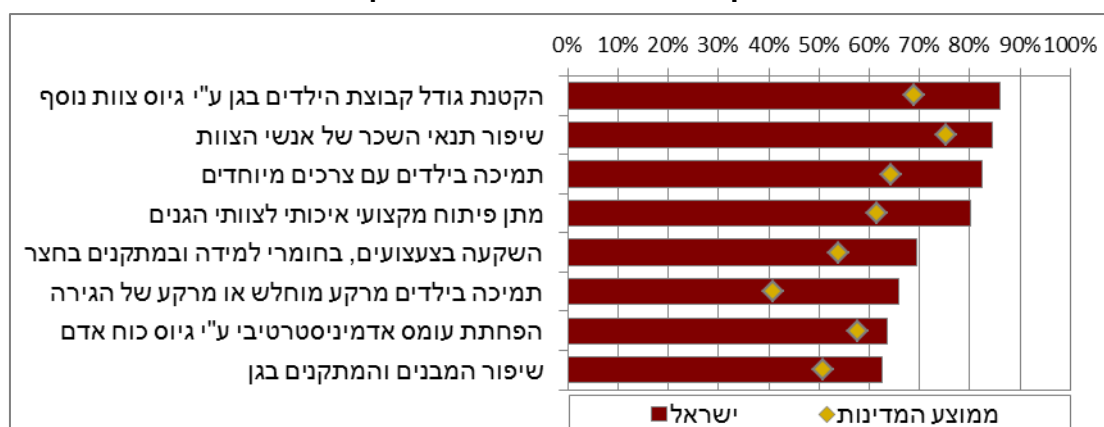

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-4 בנספח.

תעדוף ההשקעה בגני הילדים

- חברות צוות הגן מייחסות חשיבות רבה בעיקר להשקעה **בהקטנת היחס בין מספר הילדים בגן לגודל צוות הגן** (86% בישראל לעומת 69% בממוצע המדינות). האפיק המרכזי לכך הוא הקטנת מספר הילדים בקבוצה (78%), ופחות מכך תגבור צוות הגן (60%). חברות הצוות מייחסות חשיבות גם **לשיפור תנאי השכר של צוות הגן** (84% לעומת 75% בממוצע המדינות), **בתמיכה בילדים עם צרכים מיוחדים** (82% לעומת 64%), ובמתן פיתוח מקצועי איכותי לצוותי הגנים (80% לעומת 61%). מתן העדפה להשקעה בצמצום מספר הילדים ובשיפור תנאי השכר בולט יותר בגנים במגזר דוברי העברית.

שיעור חברות צוות הגן המייחסות חשיבות רבה להשקעה בפעולות הבאות

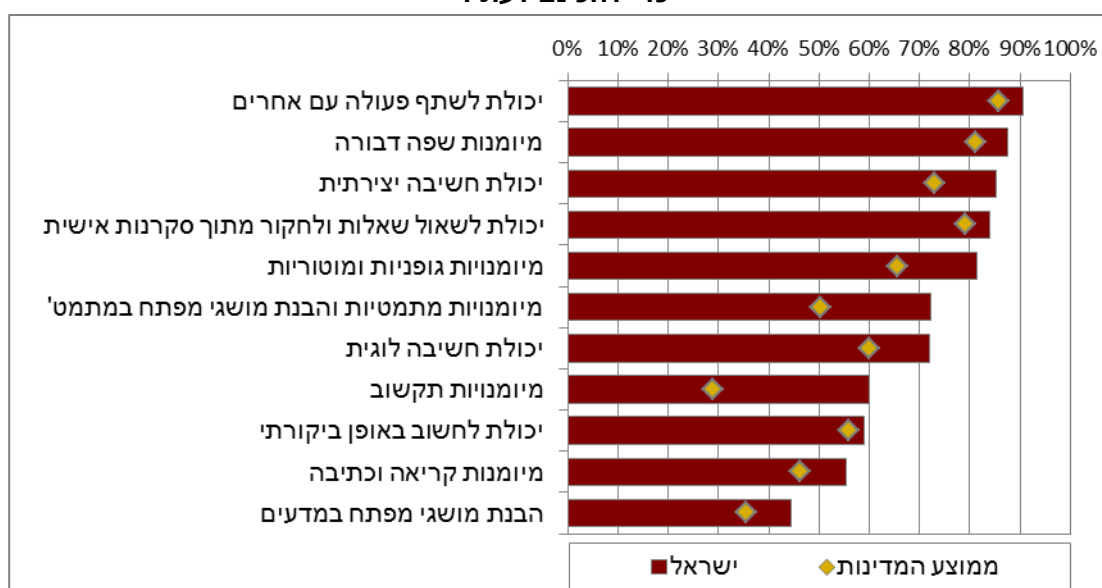

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-5 בנספח.

אמונות מקצועיות

- בישראל, ובממוצע המדינות, חברות צוות הגן מייחסות חשיבות רבה לפיתוח מיומנויות המאה ה-21 בקרב ילדי הגן, ובפרט היכולת לשתף פעולה עם אחרים (91% בישראל ו-86% בממוצע המדינות), חשיבה יצירתית (85% ו-73%), היכולת לשאול שאלות ולחקור מתוך סקרנות אישית (84% ו-79%).
- לצד זאת חברות הצוות מייחסות חשיבות גם למיומנות של שפה דבורה (88% ו-81% בממוצע המדינות), ולמיומנויות גופניות ומוטוריות (82% ו-66%).
- בישראל 60% מחברות צוות הגן מייחסות חשיבות לפיתוח מיומנויות תקשוב, שיעור זה כפול בגודלו ביחס לשיעורן בממוצע המדינות (29%).

שיעור חברות צוות הגן המייחסות חשיבות רבה לפיתוח המיומנויות והיכולות בקרב ילדים בגן כדי להכינם לעתיד

לפירוט הממצאים, ראו לוח 6-בנספח.

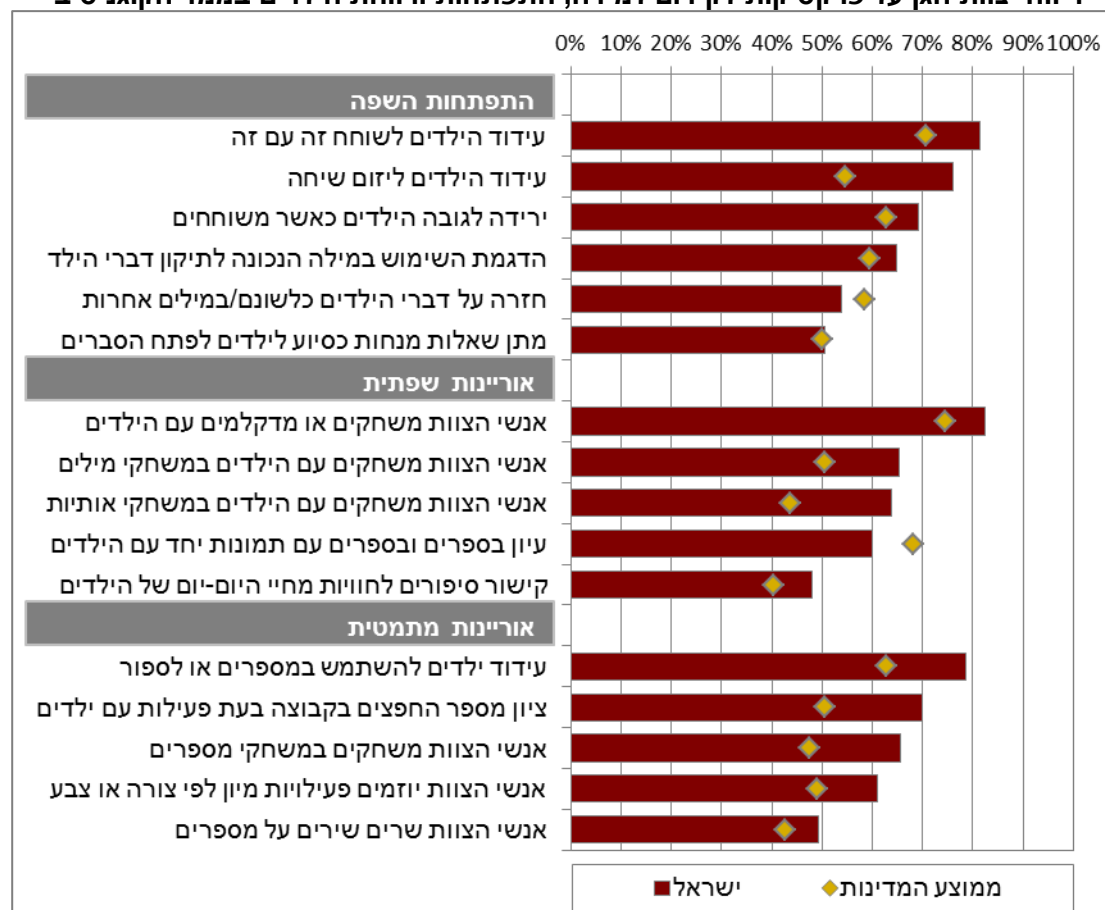
פרקטיקות ודרכי עבודה

באמצעות השאלונים נאסף מידע מקיף ומשמעותי אודות הפרקטיקות ודרכי העבודה של צוות הגן, כלומר האופן שבו צוות הגן תומך בלמידה המוקדמת של הילדים, בהתפתחות שלהם וברווחה שלהם באמצעות פרקטיקות בממד הקוגניטיבי ואלו בממד החברתי-רגשי, מתן תמיכה התנהגותית לילדים בקבוצה, ועידוד הקשר עם ההורים ומעורבות הורים. על פי רוב, חברות צוות הגן בישראל דיווחו על כך ששימוש בפרקטיקות השונות מאפיינות את צוות הגן בשכיחות גבוהה יותר מאשר עמיתותיהן בממוצע המדינות, וזאת בכל אחת מקבוצות הפרקטיקות שנבדקו, למעט פרקטיקות לעידוד מעורבות הורים.

פרקטיקות בממד הקוגניטיבי

- בישראל, בתחום התפתחות השפה הפרקטיקה האופיינית ביותר היא עידוד ילדים לשוחח זה עם זה (81%), בתחום אוריינות שפתית הפרקטיקה האופיינית ביותר היא משחק או דקלום עם הילדים (82%), ובתחום אוריינות מתמטית הפרקטיקה האופיינית ביותר היא עידוד ילדים להשתמש במספרים או לספור (79%).
- עבור מרבית הפרקטיקות, במיוחד אלו לקידום אוריינות (הן מתמטית והן שפתית), הדיווחים בישראל גבוהים מאלו שבממוצע המדינות. אולם, בישראל הדיווחים נמוכים יותר עבור הפרקטיקות חזרה על דברי הילדים כלשונם או במילים אחרות (לקידום התפתחות השפה) ועיון בספרים יחד עם הילדים (לקידום אוריינות שפתית).

דיווחי צוות הגן על פרקטיקות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים בממד הקוגניטיבי

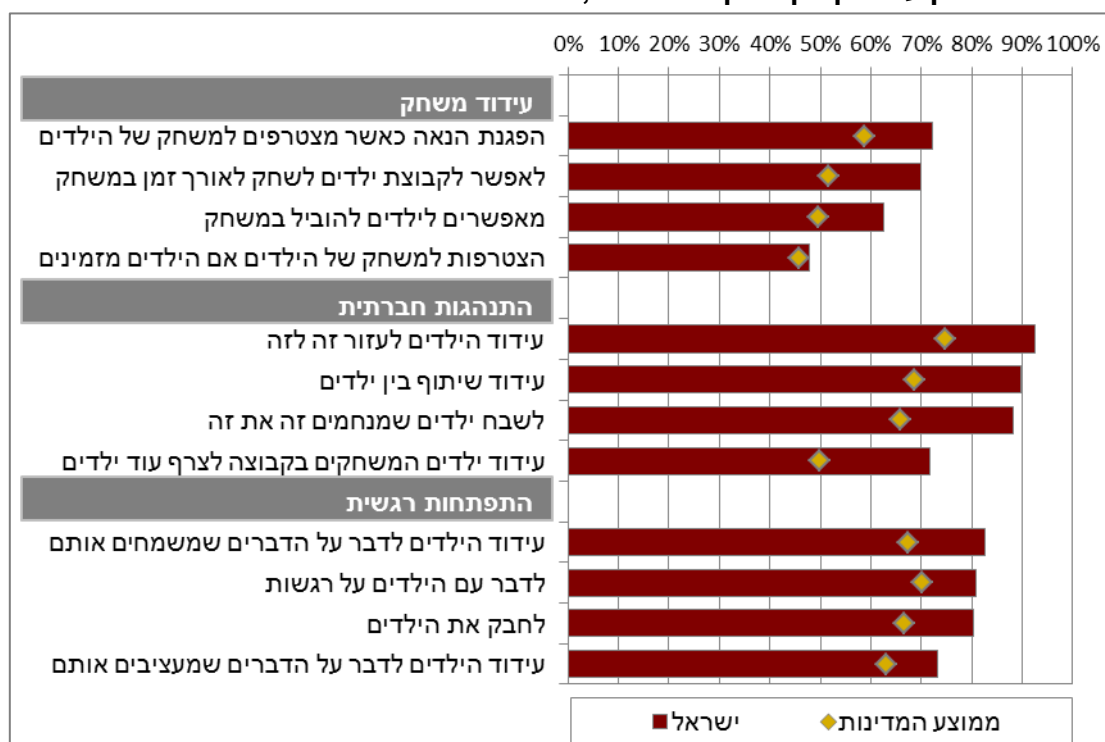

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-7 בנספח.

פרקטיקות בממד החברתי-רגשי

- פרקטיקות לקידום למידה, התפתחות ורווחה של ילדים בממד החברתי-רגשי מאפיינות את צוותי הגנים בישראל אף יותר מאלו בממד הקוגניטיבי, ובעיקר פרקטיקות לעידוד התנהגות חברתית והתפתחות רגשית.
- בישראל, בתחום עידוד משחק הפרקטיקה האופיינית ביותר היא הפגנת הנאה כאשר מצטרפים למשחק של הילדים (72%), בתחום התנהגות חברתית הפרקטיקה האופיינית ביותר היא עידוד הילדים לעזור זה לזה (93%), ובתחום ההתפתחות רגשית הפרקטיקה האופיינית ביותר היא עידוד ילדים לדבר על דברים שמשמחים אותם (83%).
- בכל הפרקטיקות בממד הרגשי-חברתי הדיווחים בישראל גבוהים מאלו שבמוצע המדינות, כאשר הפער גדול במיוחד בפרקטיקות לעידוד התנהגות חברתית.

דיווחי צוות הגן על פרקטיקות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים בממד החברתי-רגשי

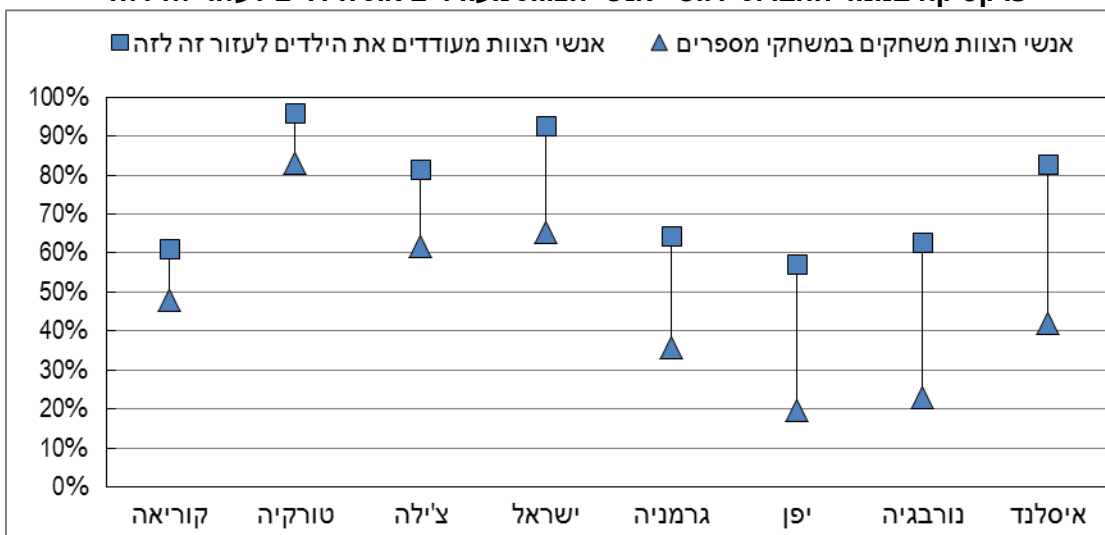
לפירוט הממצאים, ראו לוח 8-בנספח.

מבט משווה על פרקטיקות בממד הקוגניטיבי לעומת פרקטיקות בממד החברתי-רגשי

- בכל המדינות שיעורי הדיווח על קידום התנהגות חברתית גבוהים משיעורי הדיווח על קידום אוריינות מתמטית. בישראל הפער עומד על כרבע מחברות צוות הגן (27%).

דיווחי צוותי הגן על פרקטיקות נבחרות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים:
פרקטיקה בממד הקוגניטיבי 'אנשי הצוות משחקים במשחקי מספרים'
לעומת

פרקטיקה בממד החברתי-רגשי 'אנשי הצוות מעודדים את הילדים לעזור זה לזה'

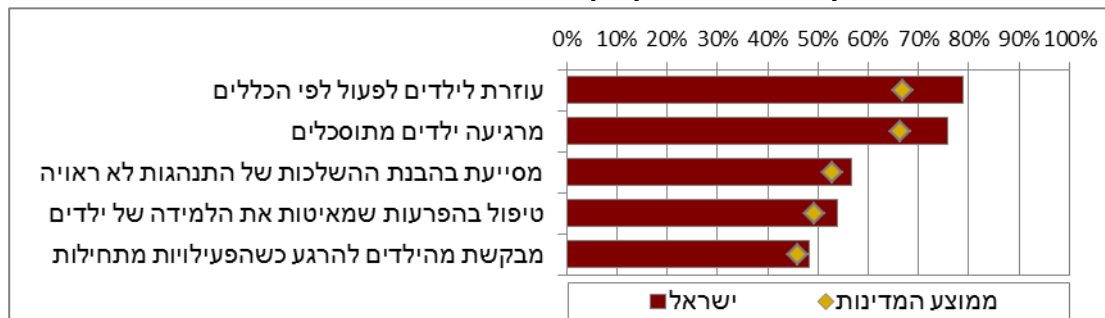

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-9 בנספח.

פרקטיקות לתמיכה התנהגותית בקבוצה

- בישראל, בתחום תמיכה התנהגותית בקבוצה הפרקטיקות האופייניות ביותר הן עזרה לילדים לפעול לפי הכללים (79%) והרגעת ילדים מתוסכלים (76%). על שתי פרקטיקות אלו שיעורי הדיווח בישראל גבוהים מאשר בממוצע המדינות.
- כמחצית מחברות צוות הגן בישראל דיווחו על שאר הפרקטיקות, בדומה לממוצע המדינות.

דיווחי צוות הגן על שימוש בפרקטיקות לתמיכה התנהגותית בתדירות גבוהה

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-10 בנספח.

פרקטיקות לחיזוק הקשר בין הגן וההורים ועידוד מעורבות ההורים

- בכל המדינות ובפרט בישראל, שיעורים גבוהים של חברות צוות הגן דיווחו שפרקטיקות לקידום הקשר עם ההורים אופייניות לצוות הגן. בישראל, הפרקטיקות האופייניות ביותר הן מתן האפשרות להורים ליצור קשר עם הצוות בקלות (92%) ומתן דיווח סדיר להורים על ילדיהם (90%).
- שיעורי הדיווח על פרקטיקות לחיזוק הקשר בין הגן וההורים ועידוד מעורבות ההורים דומים בישראל ובממוצע המדינות, פרט לכך שמתן דיווחים סדירים להורים על הפעילויות בגן נמוכים יותר בישראל מאשר בממוצע המדינות.

דיווחי צוות הגן על שימוש בפרקטיקות לקידום הקשר עם ההורים ועידוד מעורבות ההורים

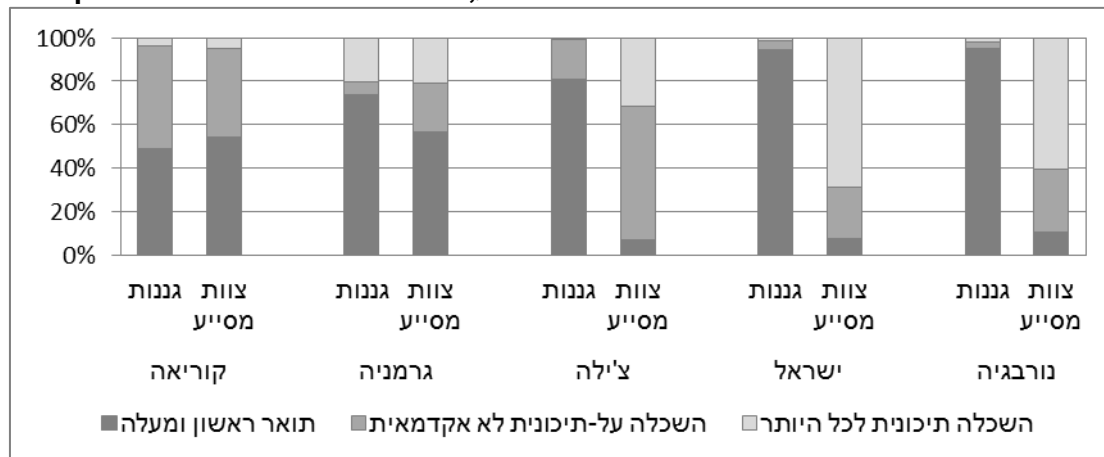
לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-11 בנספח.

זרקור על הסייעות בהשוואה לגננות בישראל²

א. השכלתן והכשרתן של הסייעות פחותות משמעותית מאלו של הגננות

- הגננות משכילות, הסייעות הרבה פחות: כמעט כל הגננות בישראל בעלות השכלה אקדמאית (95%, בין הגבוהים בקרב המדינות המשתתפות), קרי בעלות תואר ראשון ומעלה, בהשוואה לפחות מעשירית מהסייעות (7% בלבד, מהנמוכים בקרב המדינות). לעומת זאת, כשני שלישים מן הסייעות בעלות השכלה תיכונית לכל היותר (69%, הגבוה מבין כל המדינות), והדבר בולט יותר בגנים דוברי עברית (74%) בהשוואה לאלו דוברי הערבית (49%).

השכלה פורמלית של הגננות וחברות הצוות המסייע, פירוט המדינות שהשתתפו במחקר

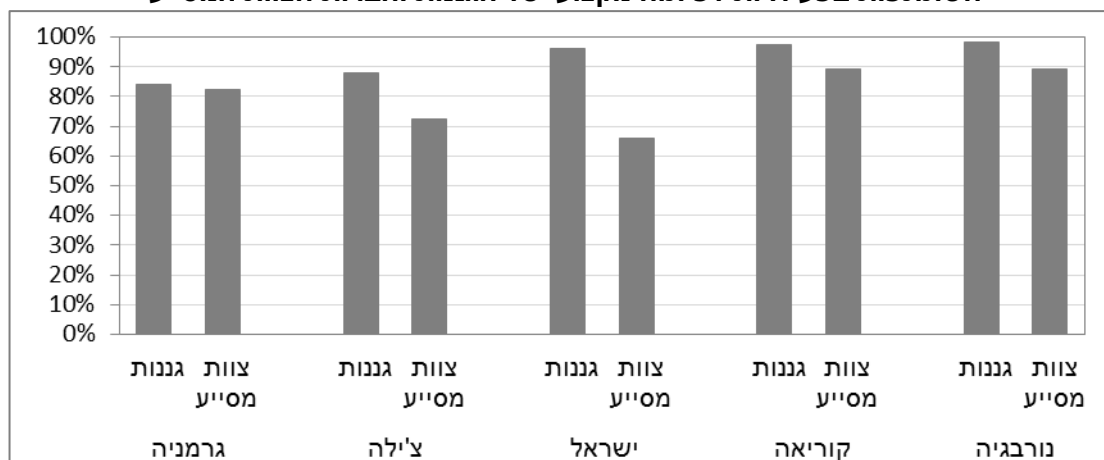
לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-12 בנספח.

- הכשרה לעבודה עם ילדים שכיחה יותר בקרב גננות (89%) בהשוואה לסייעות (70%), ובפרט כשזו כוללת הכשרה מעשית – כשלושה רבעים מן הגננות (76%) לעומת יותר משליש מהסייעות (39%) השלימו הכשרת מעשית כחלק מההכשרה לעבודה עם ילדים.
- סייעות (בישראל) מדווחות על פחות נושאים שכלולים בהכשרתן המקצועית – הפער ניכר בעיקר בקידום למידה (של כישורים מתמטיים, מדעים וטכנולוגיה, אוריינות שפה).

ב. השתתפותן של הסייעות בפיתוח מקצועי נמוכה מזו של הגננות, על אף שלהן צורך רב יותר

- כמעט כל הגננות (96%) לעומת רק כשני שלישים מן הסייעות (66%), הנמוך מבין כל המדינות) השתתפו בפעילויות לפיתוח מקצועי – פער זה הוא הגדול מבין כל המדינות!

השתתפות בפעילויות לפיתוח מקצועי של הגננות וחברות הצוות המסייע

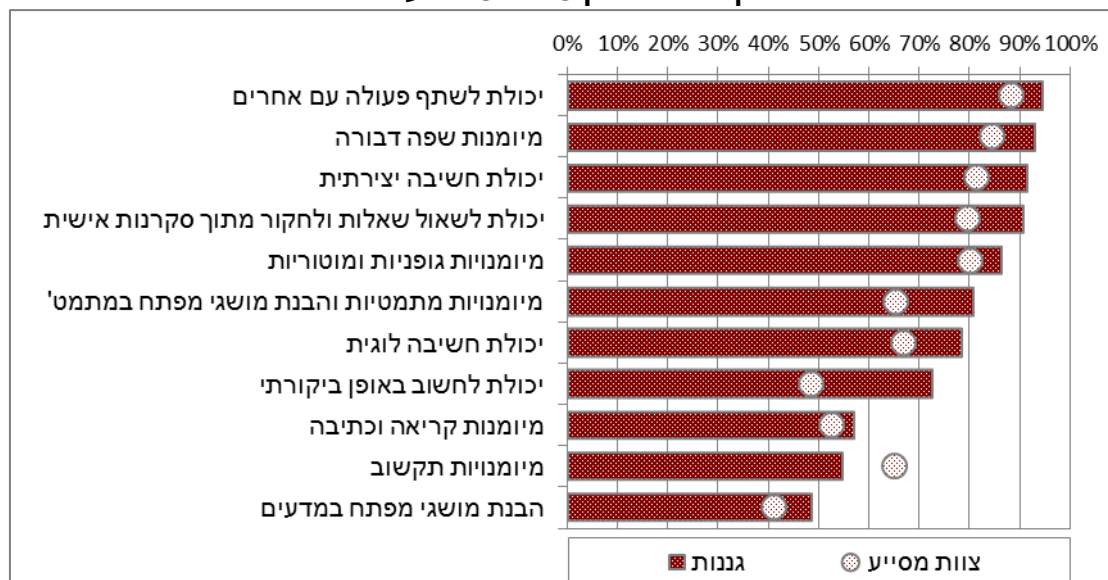

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-13 בנספח.

² בחלק זה ההשוואה היא ל-4 מדינות נוספות, פרט לישראל, בהן קיימת הבחנה ברורה ומבדלת בהגדרת התפקיד בין גננות ובין חברות הצוות המסייע, ולא לכלל 8 המדינות שהשתתפו במחקר.

- בישראל, הצורך בפיתוח מקצועי במרבית הנושאים גדול יותר בקרב סייעות, בהשוואה לגננות, כאשר הפערים ניכרים ביותר בתכנים שקשורים בהתפתחות של ילדים (32% לעומת 17%) ובתיאוריות של למידה (24% לעומת 10%).
 - בקרב חברות הצוות שהשתתפו בפעילות לפיתוח מקצועי, חלק מן החסמים להשתתפות בפיתוח מקצועי משמעותיים יותר עבור סייעות, מאשר גננות, ובעיקר העלות הגבוהה של הפיתוח המקצועי (18% לעומת 6%), וכן היעדר תמיכה מהמעסיק (12% לעומת 5%) והתנגשות בשעות העבודה (14% לעומת 8%).
 - כמו כן, שיעור הסייעות שקבלו סיוע ותמיכה על השתתפותן בפעילויות לפיתוח מקצועי (55%) נמוך משיעור הגננות שקבלו סיוע (70%). הפער ניכר במיוחד עבור קבלה של הטבות מקצועיות שאינן כספיות, דוגמת שיפור דרגות הקידום (28% לעומת 44%). ממצא זה מהווה הסבר אפשרי לכך שחברות הצוות המסייע נוטות פחות מהגננות להשתתף בפעילויות לפיתוח מקצועי.
- ג. הביטחון התעסוקתי של סייעות בגנים דוברי ערבית מעט נמוך מזה של גננות
- בגנים דוברי ערבית מעט פחות סייעות מחזיקות במשרה קבועה בהשוואה לגננות (78% ו-85%), ואילו בגנים דוברי עברית נמצא שיעור דומה (84%).
 - בגנים דוברי ערבית פחות סייעות מועסקות במשרה מלאה בהשוואה לגננות (63% ו-79%), ואילו בגנים דוברי עברית נמצא שיעור דומה (76% ו-80%).
- ד. סייעות נבדלות מגננות באמונות המקצועיות
- שיעורים גבוהים יותר של גננות מייחסות חשיבות רבה לפיתוח מיומנויות ויכולות בקרב הילדים כדי להכיןם לעתיד, ובפרט חשיבה ביקורתית, ופיתוח מיומנויות מתמטיות והכרת מושגים במתמטיקה. לעומת זאת, שיעור גבוה יותר של סייעות מייחס חשיבות לפיתוח מיומנויות תקשוב בקרב ילדים.

שיעורי הגננות והצוות המסייע בישראל המייחסות חשיבות רבה לפיתוח המיומנויות והיכולות בקרב ילדים בגן כדי להכיןם לעתיד

לפירוט הממצאים, ראו לוח נ-14 בנספח.

נספחים

לוח נ-1: שיעור חברות צוות הגן שדיווחו כי קבוצת הילדים בגן כוללת 11% או יותר ילדים עם צרכים מיוחדים, פירוט המדינות

מדינה	שיעור הדיווח (%)
צ'ילה	34%
איסלנד	24%
יפן	14%
ישראל	10%
גרמניה	9%
נורבגיה	8%
טורקיה	3%
קוריאה	2%

לוח נ-2: סוגי הפעילויות לפיתוח מקצועי בהן השתתפו חברות צוות הגן

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
65%	62%	השתלמויות/קורסים פנים אל פנים
30%	47%	פעילות ליווי והנחיה
39%	46%	הדרכה בגן ע"י אדם חיצוני
41%	42%	ימי עיון
31%	42%	השתתפות בקהילה מקצועית של אנשי חינוך לגיל הרך
34%	38%	הדרכה ע"י עמיתים וצפייה בהם או צפייה בווידיאו כחלק ממערך פורמלי של פיתוח מקצועי
34%	33%	ימי הדגמה / תצפיות בגנים אחרים
22%	21%	השתלמויות / קורסים מקוונים
19%	18%	תכנית הסמכה (למשל לימודים לקראת תואר)
22%	18%	אחר

לוח נ-3: שביעות הרצון של חברות צוות הגן מעבודתן

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
96%	99%	הילדים מעריכים אותי
92%	98%	בסך הכל אני מרוצה מהעבודה שלי
92%	98%	אני נהנית מהעבודה בגן הזה
92%	97%	הורים מעריכים אותי
86%	96%	הייתי ממליצה על הגן הזה כמקום שטוב לעבוד בו
85%	93%	אני מרוצה מהתמיכה שאני מקבלת מההורים בגן
80%	92%	אילו יכולתי להחליט שוב, עדיין הייתי בוחרת לעבוד בגן ילדים
67%	77%	חוץ מהשכר, אני מרוצה מתנאי העסקה שלי (למשל הטבות, שעות עבודה, ימי חופשה)
46%	75%	אני חושבת שאנשי הצוות בגני הילדים זוכים להערכה מהחברה
29%	33%	אני מרוצה מהשכר שאני מקבלת על עבודתי

לוח נ-4: שיעור הגננות-מנהלות הגן שלתפיסתן יכולת הגן לספק סביבה איכותית נפגעת במידה רבה או יותר בשל הגורמים הבאים

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
27%	45%	מחסור באנשי צוות ביחס למספר הילדים בגן
26%	40%	מחסור בטכנולוגיה דיגיטלית למשחק וללמידה
22%	40%	מחסור במרחבי משחק חיצוניים שמתאימים לילדים
23%	38%	גישה מוגבלת לאינטרנט
28%	38%	מחסור במרחבים פנימיים שמתאימים לילדים
28%	37%	מחסור בצוות - ילדים עם צרכים מיוחדים
24%	35%	מחסור באנשי צוות מקצועיים
19%	26%	מחסור בצוות - ילדים המדברים בשפה שונה
17%	23%	מחסור בצוות - ילדים מרקע סוציו-אקונומי נמוך
16%	22%	מחסור בחומרי משחק ולמידה שמתאימים לילדים

לוח נ-5: שיעור חברות צוות הגן המייחסות חשיבות רבה להשקעה בפעולות הבאות

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
69%	86%	הקטנת גודל קבוצת הילדים בגן ע"י גיוס צוות נוסף
75%	84%	שיפור תנאי השכר של אנשי הצוות
64%	82%	תמיכה בילדים עם צרכים מיוחדים
61%	80%	מתן פיתוח מקצועי איכותי לצוותי הגנים
54%	69%	השקעה בצעצועים, בחומרי למידה ובמתקנים בחצר
41%	66%	תמיכה בילדים מרקע מוחלש או מרקע של הגירה
58%	64%	הפחתת עומס אדמיניסטרטיבי ע"י גיוס כוח אדם
51%	62%	שיפור המבנים והמתקנים בגן

לוח נ-6: שיעור חברות צוות הגן המייחסות חשיבות רבה לפיתוח המיומנויות והיכולות בקרב ילדים בגן כדי להכנים לעתיד

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
86%	91%	יכולת לשתף פעולה עם אחרים
81%	88%	מיומנות שפה דבורה
73%	85%	יכולת חשיבה יצירתית
79%	84%	יכולת לשאול שאלות ולחקור מתוך סקרנות אישית
66%	82%	מיומנויות גופניות ומוטוריות
50%	72%	מיומנויות מתמטיות והבנת מושגי מפתח במתמטיקה
60%	72%	יכולת חשיבה לוגית
29%	60%	מיומנויות תקשוב
56%	59%	יכולת לחשוב באופן ביקורתי

לוח נ-7: דיווחי צוות הגן על פרקטיקות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים בממד הקוגניטיבי

ממוצע המדינות	כלל ישראל		
71%	81%	עידוד הילדים לשוחח זה עם זה	התפתחות חופשית
55%	76%	עידוד הילדים ליזום שיחה	
63%	69%	ירידה לגובה הילדים כאשר משוחחים	
59%	65%	הדגמת השימוש במילה הנכונה לתיקון דברי הילד	
58%	54%	חזרה על דברי הילדים כלשונם/במילים אחרות	
50%	51%	מתן שאלות מנחות כסיוע לילדים לפתח הסברים	
75%	82%	אנשי הצוות משחקים או מדקלמים עם הילדים	אוריינות שפתית
51%	65%	אנשי הצוות משחקים עם הילדים במשחקי מילים	
44%	64%	אנשי הצוות משחקים עם הילדים במשחקי אותיות	
68%	60%	עיון בספרים ובספרים עם תמונות יחד עם הילדים	
40%	48%	קישור סיפורים לחוויות מחיי היום-יום של הילדים	
63%	79%	עידוד ילדים להשתמש במספרים או לספור	אוריינות חשבון
51%	70%	ציון מספר החפצים בקבוצה בעת פעילות עם ילדים	
47%	66%	אנשי הצוות משחקים במשחקי מספרים	
49%	61%	אנשי הצוות יוזמים פעילויות מיון לפי צורה או צבע	
43%	49%	אנשי הצוות שרים שירים על מספרים	

לוח נ-8: דיווחי צוות הגן על פרקטיקות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים בממד החברתי-רגשי

ממוצע המדינות	כלל ישראל		
59%	72%	הפגנת הנאה כאשר מצטרפים למשחק של הילדים	חופש
52%	70%	לאפשר לקבוצת ילדים לשחק לאורך זמן במשחק	
50%	62%	מאפשרים לילדים להוביל במשחק	
46%	48%	הצטרפות למשחק של הילדים אם הילדים מזמינים	
75%	93%	עידוד הילדים לעזור זה לזה	התנהגות חברתית
69%	90%	עידוד שיתוף בין ילדים	
66%	88%	לשבח ילדים שמנחמים זה את זה	
50%	72%	עידוד ילדים המשחקים בקבוצה לצרף עוד ילדים	
67%	83%	עידוד הילדים לדבר על הדברים שמשמחים אותם	התפתחות רגשית
70%	81%	לדבר עם הילדים על רגשות	
67%	80%	לחבק את הילדים	
63%	73%	עידוד הילדים לדבר על הדברים שמעציבים אותם	

לוח נ-9: פער בדיווחי צוותי הגן על פרקטיקות נבחרות לקידום למידה, התפתחות ורווחת הילדים בממד הקוגניטיבי לעומת הממד החברתי-רגשי, פירוט המדינות

מדינה	אנשי הצוות מעודדים את הילדים לעזור זה לזה	אנשי הצוות משחקים במשחקי מספרים	פער
קוריאה	61%	48%	13%
טורקיה	96%	83%	13%
צ'ילה	82%	62%	20%
ישראל	93%	66%	27%
גרמניה	64%	36%	29%
יפן	57%	20%	37%
נורבגיה	63%	23%	40%
איסלנד	83%	42%	41%

לוח נ-10: דיווחי צוות הגן על שימוש בפרקטיקות לתמיכה התנהגותית בתדירות גבוהה

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
67%	79%	עוזרת לילדים לפעול לפי הכללים
66%	76%	מרגיעה ילדים מתוסכלים
53%	57%	מסייעת בהבנת ההשלכות של התנהגות לא ראויה
49%	54%	טיפול בהפרעות שמאטות את הלמידה של ילדים
46%	48%	מבקשת מהילדים להירגע כשהפעילויות מתחילות

לוח נ-11: דיווחי צוות הגן על שימוש בפרקטיקות לקידום הקשר עם ההורים ועידוד מעורבות ההורים

ממוצע המדינות	כלל ישראל	
93%	92%	ההורים יכולים ליצור קשר עם הצוות בקלות
91%	90%	ההורים מקבלים דיווחים סדירים על ילדיהם
83%	83%	יש תקשורת פורמלית עם ההורים
85%	76%	ההורים מקבלים דיווחים סדירים על הפעילויות בגן
69%	76%	עידוד ההורים לבצע פעילויות עם ילדיהם בבית

לוח נ-12: השכלה פורמלית של הגננות והצוות המסייע, פירוט המדינות

מדינה	תפקיד בגן	השכלה תיכונית לכל היותר	השכלה על-תיכונית לא אקדמאית	תואר ראשון ומעלה
קוריאה	גננות	4%	47%	49%
	חברות הצוות המסייע	5%	40%	55%
גרמניה	גננות	20%	6%	74%
	חברות הצוות המסייע	21%	22%	57%
צ'ילה	גננות	1%	19%	81%
	חברות הצוות המסייע	32%	61%	7%
ישראל	גננות	1%	4%	95%
	חברות הצוות המסייע	69%	24%	7%
נורבגיה	גננות	2%	3%	95%
	חברות הצוות המסייע	61%	29%	11%

לוח נ-13: השתתפות בפעילויות לפיתוח מקצועי של הגננות והצוות המסייע, פירוט המדינות

מדינה	גננות	חברות הצוות המסייע
גרמניה	84%	82%
צ'ילה	88%	72%
ישראל	96%	66%
קוריאה	97%	89%
נורבגיה	98%	89%

לוח נ-14: שיעורי הגננות והצוות המסייע בישראל המייחסות חשיבות רבה לפיתוח המיומנויות והיכולות בקרב ילדים בגן כדי להכינם לעתיד

חברות הצוות המסייע	גננות	
88%	94%	יכולת לשתף פעולה עם אחרים
84%	93%	מיומנות שפה דבורה
81%	91%	יכולת חשיבה יצירתית
80%	91%	יכולת לשאול שאלות ולחקור מתוך סקרנות אישית
80%	86%	מיומנויות גופניות ומוטוריות
65%	80%	מיומנויות מתמטיות והבנת מושגי מפתח במתמטיקה
67%	78%	יכולת חשיבה לוגית
48%	72%	יכולת לחשוב באופן ביקורתי
53%	57%	מיומנות קריאה וכתיבה
65%	55%	מיומנויות תקשוב
41%	49%	הבנת מושגי מפתח במדעים